

1914

V r. 1914 28. června zavražděn byl v Sarajevě arcikníže František Ferdinand a jeho choť. Dne 26. července vyhlášena byla SVĚTOVÁ VÁLKA.

Třesk výstřelu, kterým nadšený srbský vlastenec v Sarajevě 28. června 1914 popravil rakouského následníka trůnu Františka Ferdinanda d'Este a jeho choť Žofii, byl signálem k rozpoutání nejhroznější války, jaká dosud v dějinách lidstva byla.

Rakousko-uhersko a Německo ve své zpučnosti chopilo se jako vhodné záminky této příležitosti, by dosáhlo, po čem dávno toužilo a k čemu nesly se přípravy mnoha let dřívějších. Obě mocnosti však jistě netušily, že jiskra sarajevská rozdmýchána bude jejich přičiněním v strašlivý požár, který stráví žháře samé. Smutné vzpomínání! Když objevili se vyhlášky o vypovězení války Srbsku, lidé chodili jako naražení a všechn dosavadní život jako by byl podřat. V rodinách v nichž byl voják nebo záložník, usídlil se němý strach, který vypukl v nářek žen a pláč dětí, když svolávací lístek nebo mobilisační vyhláška zavolala otce – živitele nebo nadějného syna v potupnou otrockou službu rakouského vojáka, kterému otrokáři vtiskli zbraň do rukou a hnali ho násilím proti slovanským bratrům srbským a ruským. I z naší obce hned z počátku narukovalo všechno mladší mužstvo. Trpké bylo loučení s nimi, přec se však doufalo, že válka dlouho nemůže trvati. Leč naděje tato zklamala. Za krátko přicházeli zprávy o prvních bojích a začátkem září způsobil v okolí neobyčejný rozruch vlak, vezoucí vláskou drahou raněné vojáky armády Anffenbergovy z bojiště u Zamošče a Komárova. Velké houfy lidí přivábily k sobě vlaky s ruskými zajatci a haličskými vystěhovalci. Zvlášť nápadným zjevem byli polští židé v dlouhých kaftanech, jimiž se město Uh. Brod jen hemžilo. První ranění vojáci objevivší se ve vesnicích byli obléháni mladými i starými a jejich vypravování o válečných útrapách a bojích nasloucháno s napjetím. Jak velice pravdivá ta líčení lišila se od zpráv censurovanými novinami šířených! A jak smutný i těžký život to tehdy byl na vesnicích i ve městech! Zprávy z bojišť zevšedněly, avšak tíha boje o uhájení života doléhala vždy krutěji. Ve městech byla bída zlá, přiděly potravin nestačily k ukojení hladu a tak obyvatelstvo městské rozjíždělo se po vesnicích za drahé peníze sehnali aspoň kapku mléka, hrst mouky, několik brambor neb vajec. A když cena peněz klesala, proto, že vydáváno bylo neobyčejně mnoho papírových bankovek, dávali měšťáci za potraviny oděv a mnohá chudá matka i poslední košili z těla svlékla, aby mohla ukojit hlad dětí, jejichž pláč jí srdce rozdíral.

Však i na venkově zvláště ve zdejších chudém horském kraji nebylo o mnoho lépe. Při neustálých dodatečných odvodech postavení do zbraně všichni jen poněkud schopni mužové, takže doslova dosud zbyly jen ženy, slabí starci a děti a na těch ležela tíha vší práce hospodářství. Bez mužů, jen s pomocí hochů ještě školou povinných a několika těch 15ti -16ti letých musila býti pole obdělávána, dobytek musel býti obsloužen. Od prvního ranního úsvitu až dlouho do noci šly ženy z práce do práce, takže chvilka jim nezbyla, by věnovati se mohly svým dětem a jejich výchově. Mládež bez dohledu a silné ruky otcovské pustla. Není divu, že utrpení, smutek nadlidská námaha a často i lehce získaná nikdy dříve nevidaná spousta peněz sváděly mnohé k častým rozmařilým zábavám v nichž hledali osvěžení a zapomenutí.

A litice válečná zuřila dále. Nikdo konce neviděl, jen smutek a hořkost rozsévány byly do srdcí lidských. Z naší obce padli neb zemřeli následkem útrap válečných tito vojíni:

Karel Ptáček č. 27. padl na ruském bojišti dne 30. srpna 1914

Jarolím Žamboch č. 14. padl na ruském bojišti;

Antonín Goňa č. 44. padl na italském bojišti;

Antonín Argaláš č. 94. padl na italském bojišti;

Jan Eliáš č. 88. zemř. v zajetí v Rusku;

Jan Majíř č. 28. zemř. následkem válečných útrap v nemocnici v Brně

Jan Vaňatka č. 38. zemřel v Rusku;

Filip Hrabina č. 52. zemřel v Rusku;

Karel Hyžík z č. 34. padl na italském bojišti.

Jako invalidé se vrátili ze zajetí italského:

Antonín Malaník č. 16.

Rudolf Bureš č. 30.

Karel Zahálka ml. č. 87. jako legionář

Aby míra utrpení byla naplněna, dostavily se i nákažlivé nemoci, jaké každá válka sebou nese a přináší. Tak v roce 1917 a 1918 řádila u nás španělská chřipka, na niž onemocnělo mnoho lidí a též několik zemřelo.

Po celou válku úřadoval jako starosta obce Čeněk Vrba.

Ale tu už v temnotě zjevil se první záblesk světla. Český náš národ provádějící už po několik roků za hranicemi říše revoluci protirakouskou pod vedením na věky proslavených mužů T. G. Masaryka, dra. Eduarda Beneše a M. R. Stefánika za pomoci nadšeného a cílevědomého zahraničního vojska (legií), vzchopil se k důležitým projevům i ve vlasti. Po květnových slavnostech divadelních a po neohroženém projevu českých spisovatelů dalo se již tušiti, že konec utrpení není daleko. A skutečně!

Po rozvratu ohromné rakouské armády na bojišti italském národ náš první z porobených svrhl jeho otrocké a ústy „Národního výboru v Praze“ prohlásil dne 28. října 1918 svou samostanost, prohlásil nezávislou a svrchovanou republiku československou, prohlásil všechny svazky s Habsburky za zpřetrhané, ustavil vládu s Dr. Kramářem v čele, zvolil T. G. Masaryka prvním prezidentem republiky a počal po prvé po 300 letech volněji dýchat ve vlasti osvobozené.

Ve všeobecné radosti a nadšeném jásotu zpráva o převratu přijata byla u nás celkem klidně. Lid v radosti rád opustil svým tyranům a nemstil se.

Naše slavné legie z Itálie, Francie a naposled i z Ruska počaly se vraceti do vlasti a s nimi i zdejší občané, kteří z nežistné lásky k ujařmenému národu nasadili životy své, své pak a svých rodin štěstí. Byli to legionáři:

JOSEF ŠURÁŇ – naroz. v .r. 1899 v čís. 46, povoláním zvěrokleštič. Po vypuknutí I. světové války v r. 1914 zadržen i s otcem též zvěrokleštičem v Bialystoku. Do čsl. vojska vstoupil v r. 1918 a byl zařazen do 2. jízdního pluku [sibiřského]. Domů se vrátil v r. 1920. Zemřel na tbc plic v Polsku v r. 1925 svobodný.

KAREL ZAHÁLKA – nar. v r. 1891 v čís. 87 povoláním zedník. V r. 1912 nastoupil presenční vojenskou službu u 3. pěš pluku v Těšíně. Po vyhlášení války v r. 1914 zúčastnil se bojů na ruské frontě a v

prosinci téhož roku byl zajat u St. Korčina. Odtud pěšky až do Kijeva, pak vlakem do Moskvy a odtamtud po 14ti denní jízdě vlakem se dostal na Sibiř do Kurgami. Tam pracoval jako zajatec 3 roky. V r. 1918 vstoupil do čsl. vojska [sloužil u 3. tech. roty] a prodělal s ní jako poslední skupina odjezd čsl. vojska po sibiřské magistrále do Vladivostoku. V r. 1920 odejel odtamtud na anglické lodi po oceánech pře Suerský průplav do Terstu. Domů se vrátil v r. 1920 po osmileté cestě.

Bližší údaje v čas. války od r. 1914.

Rakousko-Uhersko vypovědělo 28. července 1914 válku Srbsku. Na to počaly i jiné státy válčiti: Tak 1. srpna Německo Francii (3/8), Rusko Belgii 4/8, 4/8 Anglie Německu, 5/8 Rakousko Rusku, 6/8 Srbsko Německu, 7/8 Černá Hora Německu, 13/8 Francie a Anglie Rakousku-Uh., 23/8 Japonsko Německu, 25/8 Rakousko-Uh. Japonsku a Belgii. 31/8 Trojdohoda přerušila styky s Tureckem. 2 listopadu vypovědělo Srbsko Turecku válku. 7. listopadu vypověděla Belgie Turecku válku. Rakouskou-Uhersko bojuje společně s říší Německou. Vojsko odjíždělo na hranice dnem a noci. Doprava pro civilní osoby byla zastavena. Nastala všeobecná mobilisace. Vojáci svoláni do 42 let. Z Roketnice odešlo pře 50 mužů.